

Bibelselskabets Forlag

Gud og alle hendes kvinder

GudstjenesteLIV
ved Tine Illum og Søren Andresen

**EN
AFTEN
I KIRKEN**

EN AFTEN I KIRKEN – Gud og alle hendes kvinder

Af Tine Illum og Søren Andresen, GUDSTJENESTELIV

Redaktion: Lisbeth Elkjær Øland. Grafisk tilrettelæggelse: Ann Degen

Udgivet af Bibelselskabets Forlag 2021 til gratis download på www.bibelselskabet.dk/enaftenikirken

Ved salmerne i udgivelsen er anført hvem, der har copyright til hhv. tekst og melodi.

Salmerne må ikke benyttes uden for denne sammenhæng uden tilladelse/vederlagsbetaling til disse ophavsmænd. Al bibeltekst er fra Bibelen 2020 © Det Danske Bibelselskab 2020

Indhold

1. Introduktion
2. Liturgi – til ledere og læsere
3. Sangark – til deltagere
4. Faktaark om nogle af Bibelens kvinder

1. Introduktion

"Gud og alle hendes kvinder" er inspiration til et anderledes arrangement i kirken. En gudstjeneste med øje for kvinderne i Bibelen og for de kvindelige gudsbilleder.

Op gennem kirkens historie har de bibelske kvindeskikkelser været beskrevet stereotyp: Oftest som mor til nogen eller hustru til nogen, og ofte uden at blive nævnt ved navn. Og ellers som enten prostituerede eller som jomfruer – og meget lidt andet. Kristne har oftest mødt kvinderne i Bibelen gennem en tradition, der har været præget af vægtlægningen på mænd og de sider af menneskelivet, som ofte (sikkert lidt misvisende) beskrives som "mandlige".

Der er derfor mange fortællinger om kvinder, som vi ikke kender. For der er faktisk mange handlekraftige, snedige og passionerede kvinder i Bibelen. Og uden dem, har vi ikke blik for det mangfoldige kvindebillede, som Bibelen faktisk har, når man kigger efter. Historisk har det betydet, at kvinder som Jomfru Maria, Jesus' mor, har været underlagt en særlig tolkning, der har fremhævet nogle sider af hende og overset andre.

Endelig er vores gudsbillede ikke særlig præget af de fortællinger, hvor Gud og Jesus handler ud fra de værdier, vi (sikkert også misvisende) omtaler som "kvindelige", eller hvor de direkte sammenlignes med noget kvindeligt. At blive opmærksom på flere bibelske gudsbilleder giver os dybere indsigt i Guds mysterium.

Vi glæder os over, at fædre, bedstefædre og andre mænd i stigende grad tager del i samværet med og opdragelsen af børn. Samtidig hører vi ofte, at troen er blevet sunget ind i børn af mødre og bedstemødre, barnepiger og ledere af babysalmesang og børnekor. For mange er tro forbundet med en kvindes stemme.

Vi ser med beundring på de modige, vilde, trofaste, viljestærke, milde og tålmodige kvinder i verden, der mange steder holder familier og samfund sammen og oppe; som holder ud og holder fast i troen, håbet og kærligheden. Kvinders stemmer er også forbundet med protest og kamp for fred, frihed og retfærdighed.

Gudstjenesten "Gud og alle hendes kvinder" er den anden udgivelse i serien "En aften i kirken".

Materialet her er en bearbejdning af Wild Goose Ressource Groups "God and her girls", der udkom i 2010. I denne gudstjeneste er den temmelig ukendte beretning om Rispa fremhævet.

Alle bibelcitater er fra *Bibelen 2020*.

Tak

Stor tak til den skotske Wild Goose Ressource Group for generøs inspiration og samarbejde samt tilladelse til at oversætte og bearbejde "God and her Girls". Tak til Iben Krogsdal, Holger Lissner og Janne Mark for nyskrevne salmer, som kan benyttes frit i denne sammenhæng. Tak også til Bibelselskabet for samarbejdet om denne udgivelse.

Om materialet

"En aften i kirken" er en lille serie inspirationsmaterialer til nye måder at udforske og bruge Bibelen på. Vi har i Værkstedet GudstjenesteLIV i mange år arbejdet med fordybelse i og udvikling af gudstjeneste. Både helt lokalt, nationalt og internationalt. Publikationen "Gud og alle hendes kvinder" er endnu en udløber af vores arbejde. Den skal bruges med fantasi og frimodighed, og sådan som det passer hos jer.

Materialet til gudstjenesten "Gud og alle hendes kvinder" er én lang fil til download og print. Men materialet deler sig i tre – en del med liturgien til

lederne af gudstjenesten, et sangark til deltagerne og endelig et faktaark. Det hele kan downloades og på første side af sangarket til deltagerne kan man indskrive tid og sted i de tomme felter inden man printer. Hvis man ønsker yderligere justeringer må man kopiere fra dokumentet og lave sin egen udgave af gudstjenesten. Bemærk dog, at salmerne kun må benyttes i sammenhæng med denne gudstjeneste. Faktaarket fortæller om de forskellige kvinder, der nævnes, og kan printes og lægges i våbenhuset, så deltagerne kan tage det med hjem til inspiration til bibellæsning. I sin fulde længde tager liturgien ca. en time.

Gudstjenesten indeholder en del nye salmer og små salmevers, veksellæsning, en tegnhandling, hvor der vil være mulighed for at tænde lys. Det kan

være en god idé at introducere forløbet – og måske især tegnhandling og lystænding – inden gudstjenesten, så kirkegængerne får en fornemmelse for gudstjenesten som helhed. Hvis man skønner, at der er for mange ukendte led, kan man undlade veksellæsning (og blot lade én eller to læse) eller tegnhandling.

Den nedskrevne liturgi er "kun" ord og noder – de bliver først levende, når de frit bruges i en lokal sammenhæng, i det kendte kirkerum, og med de særlige muligheder der findes lige netop dét sted. Så bliver dette skrevne materiale til gudstjenesteliv!

Tine Illum og Søren Andresen
Værkstedet GudstjenesteLIV 2021

2. Liturgi – til ledere og læsere

Her i første del af "Gud og alle hendes kvinder – en gudstjeneste" gives først et overblik og forskellige praktiske råd og tip. Dernæst følger selve liturgien. Denne printes til ledere og læsere.

Aftenens liturgi

Herunder er et forslag til liturgi. Den består af tre hoveddele. Man kan følge den helt, eller man kan bruge elementer fra den, alt efter hvad der passer til lejligheden og stedet.

BEGYNDELSE

- Bedeslag
- Salme: Magnificat
- Indledning
- Veksellæsning
- Salme: Syng til Guds ære
- Indledende bøn

OM GUD OG ALLE HENDES KVINDER

- Ord fra Bibelen – sagt og sunget:
 - Salme: Som en tjenestepiges øjne
 - Bibelcitater
 - Reprise, salme: Som en tjenestepiges øjne
- Om kvindelige billeder af Gud
- Salme: Gud, som en mor
- Rispa's historie
- Salme: Kærlighed er som et strejf af en vind

OM AT HUSKE DE GLEMTE

- Reprise, salme: Magnificat
- Lad os huske – der tændes lys for nogle af kvinderne i Bibelen
- Reprise, salme: Magnificat
- Lystænding i erindring om kvinder, der betød noget særligt for os eller andre
- Salme: Halleluja
- Stilhed
- Afsluttende bøn
- Salme: Du skaber os til glæde
- Veksellæsning
- Velsignelse
- Musik

Indretning og brug af kirkerummet

Der er brug for et bord, evt. alteret, hvor de lys, der bæres ind for Bibelens kvinder stilles (tegnhandling), og hvor der siden er mulighed for at tænde lys for kvinder, der har betydet noget særligt for en selv. Bordet (alteret) skal være så højt, at alle kan se det.

Deltagerne kan evt. være placeret sådan, at de nærmest sidder rundt om bordet. Det vigtigste er, at de kan se, hvad der foregår.

Et skjult sted – måske bagerst i kirken – skal der være tolv store lys, der på et tidspunkt tændes og bæres ind i forbindelse med "Lad os huske".

Ledere af gudstjenesten

Der er to ledere af gudstjenesten:

Leder A: En kvinde, der står for indledningen, samt læser "Om Gud og alle hendes kvinder", "Om kvindelige billeder af Gud", Indledningen til Rispa's historie, "Om at huske de glemte" og leder lystændingen; siger velsignelsen

Leder B: En mand, der leder første og sidste veksellæsning, samt læser den indledende bøn og den afsluttende bøn.

Endvidere er der tre læsere:

Læser A: Læser i forbindelse med den første veksellæsning, samt nogle af bibelordene i "Ord fra Bibelen, sagt og sunget", og om nogle af kvinderne i "Lad os huske".

Læser B: Læser i forbindelse med den første veksellæsning, samt nogle af bibelordene i "Ord fra Bibelen, sagt og sunget", og om nogle af kvinderne i "Lad os huske".

Læser C: En kvinde, der læser Rispa's historie.

Lysbærere: Tre eller fire kvinder i forskellige aldre, der bærer de tre store lys ind under tegnhandlingen.

Om salmerne

Alle salmer med noder samt overblik over liturgien kan printes som sangark til deltagerne. (Det er s. 19-24 i denne publikation). De salmer, menigheden ikke kender, indlæres inden gudstjenesten. Ved noderne står angivet komponist, tekstforfatter og evt. copyright. Bemærk at salmerne "Syng til Guds ære", "Som en tjenestepiges øjne", "Gud som en mor", "Kærlighed er som et strejf af en vind", "Halleluja" og "Du skaber os glæde" kun må benyttes i denne sammenhæng.

"Magnificat" (Marias Lovsang) synges med glæde og højtidelighed. En sanger (evt. et kor) synger for, og deltagerne synger med efterhånden. Salmen indføres på den måde liturgisk, og behøver ikke indlæres før gudstjenesten.

Det er vigtigt, at salmerne "Gud, som en mor" og "Kærlighed er som et strejf af en vind" indlæres godt inden gudstjenesten.

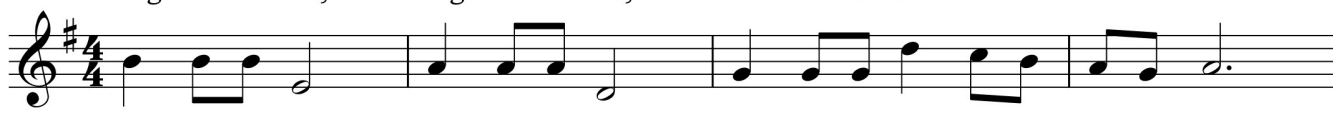
BEGYNDELSE

BEDESLAG

SALME: MAGNIFICAT

(Første linje af Marias lovsang: "Jeg takker Gud af hele mit hjerte")

Mag - ni - fi - cat, mag - ni - fi - cat, a - ni-ma me - a___ Do-mi-num.

5 Mag - ni - fi - cat, mag - ni - fi - cat, a - ni-ma me - a___ Do - mi-num.

INDLEDNING

Leder A: Vores første salme i aften var Marias Lovsang, der står i Bibelen. Den antyder, at vi i aften vil tænke på kvinderne i Bibelen og i verden, og på de kvinder, der har vist os – hver især – mere om, hvem Gud er. Det gør vi for sammen at få øje på mennesker, der i historiens løb ofte er blevet glemt

VEKSELLÆSNING

Leder B: Mænd og kvinder, Gud har skabt os. Vi er alle skabt i Guds billede.
Gud skabte Adam. Og Gud skabte Eva,
og Peter og Paulus, Maria og Martha.
Og Mother Theresa og Luther og Darwin
– hver med sit ansigt og hver med sit sind.

ALLE: Mænd og kvinder, Gud har skabt os.
VI ER ALLE SKABT I GUDS BILLEDE.

Læser A: Gud skabte Salomon og alle hans kvinder.
Rakels dueøjne og hendes bløde kinder.
Gud skabte kvinden ved Jakobs brønd
og toldereren i templet, der stille bad sin bøn.

ALLE: Mænd og kvinder, Gud har skabt os.
VI ER ALLE SKABT I GUDS BILLEDE.

Læser B: Gud har skabt det ansigt, som ses i spejlet dér
og skabt personligheden, som intet øje ser.
Handlekraft og mildhed, og hjertets vilde brand
alt kvindeligt og mandligt er skabt i os af ham.

Mænd og kvinder, Gud har skabt os.
ALLE: VI ER ALLE SKABT I GUDS BILLEDE.

SALME: SYNG TIL GUDS ÆRE

(© Tekst: Iben Krogsdal. © Melodi: Stralsund, Lover den Herre DDS 2)

1 Syng til Guds ære
og syng for hver morgen, der stiger
op over himlen
med skyer som lysende riger;
solen står op
ny i en lysblændet krop,
stråler mens natmørket viger	3 Syng nu af hjertet:
Vi går under mægtige drømme,
større end alt det,
vi selv kan forstå og bedømme,
dybt i et blod
løber den varmeste flod,
livet der altid skal strømme
2 Syng nu af glæde
og mærk dem: Guds lysnede hænder,
her skal de sitre
som lys gennem sorgen, vi kender,
lade os se:
noget utroligt skal ske,
timen af modløshed ender	4 Syng nu i lyset
for dem, der er fyldt af mirakler,
dem som gik forrest
på veje, hvor mennesker vakler,
følg dem og gå
ud i dit spædbarne blå,
der hvor sekunder er fakler

INDLEDENDE BØN

Leder B: Lad os bede:
Skaber Gud, du har givet os krop.
Du har skabt os med knogler
og klædt os i kød
og vores udseende og vores stemmer
har du villet gøre vidt forskellige.
Vores kroppe er hjem, som vi aldrig kan forlade,
for selv om vores hjerter rækker ind i himlen,
og vores hjerner tager os med ned i helvede,
så er vores sjæle forankrede i kød og blod.
Du har givet os krop.
Du har givet os krop.
Du har gjort os til din krop,
og forbundet os til mennesker og steder,
til følelser og muligheder,
som vi ikke selv har valgt.

Du har forbundet os til ortodokse hjemløse i Etiopien,
 til katolske intellektuelle i Rom,
 til sultende fra pinsebevægelsen i Zimbabwe
 og karismatikere med himmelvendte øjne i Brasilien,
 til radikale baptister i El Salvador,
 og drusiske kristne i Libanon,
 til de enker og forældreløse, Jesus elsker,
 og til skatteopkræverne og de prostituerede,
 som Jesus rundt omkring i verden finder sit hjem hos.
 Du har givet os krop.
 Du er den livmor, vi alle kommer fra.
 Du er det liv, vi alle afhænger af.
 Du er det Ord, som fik krop i Jesus.
 Sådan har vi tillid til dig.
 Sådan synger vi til din ære.
 Amen.

OM GUD OG ALLE HENDES KVINDER

Leder A: Spørgsmålet om, hvorvidt kvinder har en anden stilling i kirken end mænd, og om det er vigtigt en gang imellem at sige "hun" og "hende" om Gud, det spørgsmål findes – her hos os og rundt omkring i verden.
 Er det vigtigt at fortælle både om mændene og kvinderne i Bibelen – og at gøre det mere nuanceret, end man har gjort det før?
 Og hvad med alle de steder, hvor Gud i de bibelske fortællinger har det, vi kalder feminine egenskaber?
 I den længste del af kirkens historie har kvindesynet afspejlet det, der er i en mandsdomineret kultur.
 Man læste sin egen forståelse af kvinder ind i Bibelen.
 Det betød, at både mænd og kvinders dyder og laster blev stereotype.
 Opgaven er til alle tider at finde ny rigdom i de bibelske fortællinger.
 Der er stadig samfund, hvor kristendommen bruges til at undertrykke kvinder.
 Og samfund, hvor børn og kvinder ikke regnes for noget.
 Der er stadig kirker, der bruger Bibelen til at sanktionere et undertrykkende kvindesyn; som tilskynder kvinder til at blive i voldelige ægteskaber, eller siger, at det rigtigste for en kvinde er at blive gift.

Man kan ikke påstå, at Bibelen taler om kvinder på hver eneste side, men den rummer fortællinger om kvinder, og bruger feminine gudsbilleder, og det er dem, vi her i aften vil finde frem til og tænke over.

ORD FRA BIBELEN – SAGT OG SUNGET

Leder A: Inden vi skal høre ord fra Bibelen skal vi sammen synge "Som en tjenestepiges øjne". Dens tekst er et bibelvers fra Det Gamle Testamente. I verset sammenlignes vi med tjenestefolk, der holder øje med husfruens mindste vink.

SALME: SOM EN TJENESTEPIGES ØJNE

(© Tekst: Bibelen 2020 Salme 123,2 tilskrevet Kong David. © Melodi: Søren Andresen)

Som en tje - ne - ste - pi - ges øj - ne føl - ger sin fru - es hånd, så - dan
5
føl - ger vo - res øj - ne dig, Gud, ind - til du vi - ser os nå - de.

BIBELCITATER

Læser A: Som en tjenestepiges øjne følger sin frues hånd,
sådan følger vores øjne dig, Gud,
indtil du viser os nåde. (*Salme 123 vers 2*)

Læser B: Du har dækket et bord ...
Du har dækket et bord til mig
mens mine fjender må se på. (*Salme 23 vers 5*)

Læser A: Hør, hvordan visdommen højt hæver sin stemme.
Visdommen står på bakken ved korsvejene ...
Her står hun og råber ... (*Ordsprogenes Bog 8,1*)

Læser B: Kan en kvinde glemme det barn, hun giver bryst?
Kan en mor glemme det barn, hun fødte?
Selvom hun kunne, glemmer jeg ikke dig (*Esajas' Bog 49 vers 15*)

Læser A: "Kunne jeg finde på at lade fødslen gå i gang
uden at lade hende føde?" siger Gud.
"Skulle jeg, som skaber liv, lukke livmoderen?" (*Esajas' Bog 66 vers 9*)

Læser B: Som en mor trøster sit barn ...
som en mor trøster sit barn ...
trøster jeg jer (*Esajas' Bog 66 vers 13*)

Læser A: Hvor tit har jeg ikke villet
samle din børn, som en høne ...
som en høne samler kyllingerne under sine vinger (*Lukasevangeliet 13 vers 34 b*)

REPRISE, SALME: SOM EN TJENESTEPIGES ØJNE

Alle synger verset to gange.

OM KVINDELIGE BILLEDER AF GUD

Leder A: I salmen hører vi Gud omtalt som
en husfrue, der styrer sine tjenestefolk,
en, der dækker bord,
en kvinde,
en jordmor,
en mor.
Vi hører Jesus tale om sig selv
ikke som en hane,
men som en høne.
Det er sådan, at på hebraisk
er ordet for Helligånd "hun", altså et feminint navneord.
og der er mange ting, der viser,
at Gud ikke ønsker at være begrænset af
kun at være omtalt som mand.
Det er ikke en ny opdagelse.
Guds moderlige væsen
beskrives for eksempel for over 600 år siden
af nonnen Julian af Norwich.
Her er nogle af hendes ord blevet til poesi.

SALME: GUD, SOM EN MOR

(© Tekst: Julian af Norwich. Oversættelse til dansk: Janne Mark. © Melodi: John Bell)

Gud, som en mor gav du mig liv da jeg blev født i mor - gen - gry,
9 kil - de til hvert et ån - de drag, du er min regn, min vind, min
16 sol. Du er min regn, min vind, min sol.

2 Kristus, du tog min form, du er
moderligt lys at leve af,
kærlighedsvin og brød af liv,
gav mig din krop og blev min fred,
gav mig din krop og blev min fred.

3 Moderlig er du, Ånd fra Gud,
omfavner mig tålmodigt, tæt,
så jeg slår rod, kan gro og gå
blomstrende ud i tillid, tro,
blomstrende ud i tillid, tro.

RISPAS HISTORIE

Leder A: Når vi tager det moderlige i Guds væsen til hjerte,
så tager vi først vores skaber helt til hjerte.
Ellers udvælger vi nogle aspekter af Gud,
som passer til vores temperament eller teologi.
Bibelen viser os hele tiden,
at Gud er større end selv vores bedste forestilling om ham,
og helt sikkert større, end alle de mandlige navne
han kaldes og kendes igennem.
For mange mennesker – og i mange år –
har de fleste bibelhistorier, man hørte,
været om særlige mænd, som Gud udvalgte,
og faldne kvinder, som Gud frelste.
Der er fortællinger, der næsten aldrig huskes og fortælles:
om de stærke kvinder i Bibelen,
de modige kvinder,
dem, der gennem deres tro og retfærdighedssans blev forbilleder.

En af de historier findes i "Historien om Kong Saul og Kong David",
Anden Samuelsbog kapitel 21.
Den handler om en kvinde, der hedder Rispa.
Rispa var en af Kong Sauls kvinder,
og hun havde født to af hans sønner.
Dem havde den retfærdige Kong David
udleveret som en slags krigsskadeerstatning,
og de var blevet henrettet.
I Bibelen fortælles historien ganske kort – af en mand.
måske ville Rispa selv have fortalt den sådan her:

Læser C: Mødre har altid protesteret
mod henrettelsen af uskyldige.
Jeg véd det.
Sådan en mor er jeg.
Mit navn er Rispa.
Jeg er en kvinde,
der lever i et samfund, der er domineret af mænd.
Jeg ved, hvad det er, at være
både usynlig og synlig,
både slave og fri,
både at være fremmed og høre til,
både at være fattig og rig.
Jeg var slave i Kong Sauls hjem,
Saul så mig og tog mig til sig som en af sine kvinder.
Jeg kunne aldrig være blevet hans kone
for jeg er en fremmed,
og israelitter – især de kongelige –
gifter sig ikke med fremmede.

Men selv som fremmed
fik jeg en vis status
da jeg fødte kongen to sønner.
Efter kort tid blev Saul dræbt.

David overtog tronen
 og fortsatte den lange krig mellem Sauls og Davids familier.
 På én nat blev jeg ikke bare enke
 og enlig mor,
 jeg blev igen en fremmed,
 mere usynlig end nogensinde før.
 Krigen havde indflydelse på os alle,
 befolkningen i landet,
 Sauls sønner og døtre,
 hans kone... og mig....
 Folk valgte side
 for at vise troskab mod enten den døde Saul
 eller den levende David.
 Han – David – blev mere og mere magtfuld
 og begyndte at kalde sig selv "Herrens Salvede".
 Selvom Israel var ramt af en alvorlig hungersnød,
 der varede tre år,
 forsømte David sit eget land
 og forhandlede i stedet aftaler
 med landene rundt omkring.
 Han forhandlede om fred med folket i Gibeon,
 han ville kompensere for alt det grusomme,
 de havde lidt, da Saul var konge.
 For at formilde dem,
 gik David med til at henrette syv af Sauls sønner.
 Så – da der havde været tørke og hungersnød i tre år,
 blev fem af Sauls datter Merabs sønner henrettet
 og mine egne to sønner.
 De blev slagtet,
 og deres kroppe blev smidt,
 så dyrene kunne æde dem.
 I min fortvivlelse
 gjorde jeg det, enhver mor ville gøre ...
 Jeg græd. Jeg skreg.
 Jeg krængede hele min sorg ud foran Gud.
 Men jeg blev.
 Mine sønner og Merabs sønner var blevet henrettet og efterladt.
 Men jeg blev dér ved deres kroppe.
 Dag og nat holdt jeg vagt over dem.
 Om dagen jog jeg gribbene væk,
 om natten jog jeg de vilde dyr væk.
 Jeg lavede en seng på klippen,
 og jeg bad Gud om at være barmhjertig.

Nogen må have fortalt David,
 hvordan jeg vågede over de døde,
 og demonstrerede imod, hvordan de bare var blevet slagtet.
 Så han sendte nogen af sine folk ud
 for at samle det, der var tilbage af mine sønner og nevøer
 og give dem en ordentlig begravelse.
 Og han beordrede, at der skulle være en stor højtidelighed
 ikke for at håne Sauls familie,
 men for at ære den.

Da – først da –
 faldt regnen fra himlen på den udtørrede jord.
 Og jeg gik hjem.
 Selvom jeg, indtil jeg dør,
 i manges øjne bare vil være én blandt flere af Sauls kvinder,
 en holdt kvinde,
 så traf jeg et valg.
 Jeg valgte at holde mindet om mine sønner i live og ikke glemme dem.
 Jeg valgte at vidne og tale højt om brutalt myrderi,
 fordi Gud og retfærdigheden og kærligheden kræver det.

SALME: KÆRLIGHED ER SOM ET STREJF AF EN VIND

(© Tekst: Holger Lissner frit efter Alison Robertson. Melodi: Irsk folkemelodi "Slane")

Kær - lig - hed er som et strejf af en vind, har - men og
 6 sor - gen, der fyl - der mit sind, den er de - tå - rer, som
 11 vi græ - der ud. Gud er, hvor den er, og den er fra Gud.

2 Kærlighed er som en klang i et ord,
 håbet, der længes og tvivler og tror,
 bønner, der læger, hvor der er et brud.
 Gud er, hvor den er, og den er fra Gud.

4 Kærlighed er, hvad Guds Søn har forkyndt,
 riget, hans hellige Ånd har begyndt,
 vejen, som helgener gik på hans bud.
 Gud er, hvor den er, og den er fra Gud.

3 Kærlighed er som et lysskær ved nat,
 viser, at vreden vil blive forladt,
 den er den tillid, en ven deler ud.
 Gud er, hvor den er, og den er fra Gud.

Tekst: The English hymn by Alison Robertson is
 © 2002 WGRG Iona Community

OM AT HUSKE DE GLEMTE

Leder A: Erindringen om Rispa gav mod til
 mødrene til de forsvundne i Argentina,
 de mødre der siden midten af 1970'erne har protesteret offentligt,
 fordi deres mænd og sønner
 er blevet kidnappet eller dræbt af regimet.
 Rispa er et billede på beslutsomhed og handlekraft
 for alle mænd og kvinder.

Men hun er ikke den eneste, hvis historie
og integritet og værdighed
er blevet glemt.
Så lad os huske og glæde os over
andre kvinder, som Gud har kaldt på,
men som ofte blev glemt af mændene,
– også selvom Bibelen til evig tid fortæller
om dem og det, de har gjort.

REPRISE, SALME: MAGNIFICAT

Synges to gange. Derefter er der en, der nynner den (eller der spilles meget stille på klaver), mens store lys bæres ind, til minde om dem der på en særlig måde viste os, hvad tro, håb og kærlighed er. Tre eller fire kvinder bærer langsomt hver et lys og sætter det på et bord efter hver af læsningerne herunder – de gentager det fire gange, indtil alle tekster er læst.

LAD OS HUSKE – DER TÆNDES LYS FOR NOGLE AF KVINDERNE I BIBELEN

Læser A: Husk Sara,
der – på trods af sine mange år og et strejf af jalousi –
viste, at for Gud er alder ingen hindring,
når det handler om at gøre det, han kalder os til at gøre.

Læser B: Husk Deborah,
en profet og dommer i Israel,
der digtede en hyldestsang til Gud,
fordi han sejrede
ved en kvindes hånd.

Læser A: Husk Jeftas datter,
der blev ofret af sin far,
og som for altid blev et symbol på prisen for religiøs fanatisme.

Læser B: Husk Hannah,
som sladderens kaldte "fordrukken".
Hun, som bad til Gud og fødte en søn,
og gav ham tilbage til Gud.

Læser A: Husk Esther,
der nægtede at være en harmløs sød skattepige,
og hvis snedighed forhindrede et folkemord.

Læser B: Husk Susanna,
som ikke ville trues til at have sex,
og som forsvarede sin uskyld i en retssal fyldt med mænd.

Læser A: Husk Anna,
der levede i håbet om, at Gud ville holde sit ord,
og – da hun var 85 år gammel –
så at Ordet var blevet kød og blod i Jesus.

- Læser B: Husk den kvinde,
som vaskede Jesus' fødder med sine tårer,
og viste Jesus en hengivenhed,
som mænd ikke havde vist.
- Læser A: Husk kvinden ved brønden,
der blev den første apostel,
og bragte sine naboer hen til Jesus,
så de selv kunne se og tro.
- Læser B: Husk Martha, der havde så travlt med at varte Jesus op,
at hun helt glemte at høre, hvad han sagde.
Alligevel blev hun ved med at tro,
også da hendes mere fromme søster tvivlede.
- Læser A: Husk Pilatus' kone
der var overbevist om, at Jesus var uskyldig,
og forsøgte at forhindre hans død.
- Læser B: Husk Maria, Jesus' mor
der sang om sin glæde, før han blev født
og blev hos ham, da han døde på korset.

REPRISE, SALME: MAGNIFICAT

LYSTÆNDING I ERINDRING OM KVINDER, DER BETØD NOGET SÆRLIGT FOR OS ELLER ANDRE

- Leder A: Rispa og de kvinder, Jesus mødte,
er ikke de eneste kvinder,
som Gud har velsignet
og som han har givet en særlig opgave.
Vi har alle i vores liv kvinder,
der har vist os mere af, hvem Gud er ...
Måske er det vores mødre eller adoptivmødre.
Det kan være bedstemødre og oldemødre
- eller vores venners mødre og søstre,
kvinder, vi arbejder sammen med,
og de kvinder, der – uden vi måske lægger mærke til det –
passer lidt på os,
har omsorg for os,
beder for os.
Og de kvinder,
der i mandsdominerede samfund
har båret byrden af
at være skabt som kvinde i Guds billede.

Vi kan tænke på dem lige nu.
 takke Gud for dem ved at synge Halleluja
 og – hvis vi vil
 og på det tidspunkt, vi vil
 uden hast
 tænde et lys for dem,
 oppe ved lyset for de særlige kvinder i Bibelen,
 og takke Gud.

De, som ønsker det, tænder lys mens Halleluja synges.

SALME: HALLELUJA

(© Melodi: John Bell)

STILHED

Når den sidste har sat sig, efter at de, der ønsker det, har tændt lys, toner Halleluja ud og er der stille lidt – og så bedes den afsluttende bøn.

AFSLUTTENDE BØN

Leder B: Lad os bede:
 Tak, kærlige Gud,
 fordi du så generøst har skabt og villet os så forskellige
 i race, køn, udseende, evner.
 Tak for det enestående og unikke i andre,
 dét, der kan frustrere os, men også kan være en velsignelse,
 hvis vi bare ser og erkender,
 at de alle er skabt i dit billede.

I aften takker vi dig særligt
for kvinder, der har været mødre for os,
som har fulgt med os, udfordret os
og for mænd, der ikke har været bange for
at vise ømhed
og i deres liv give den kærlige omsorg,
som Jesus gav i sit.
Gud – der, hvor kvinder i dag udnyttes af svage mænd,
der har brug for at vise deres magt,
eller af magtfulde mænd, der er bange –
lad dér himmel og jord forenes i
at bringe tyranniet til ophør.
Og hvor kvinder i dag
føler eller frygter,
at de ikke kan folde sig ud og blomstre,
så vis dem frugtbar jord,
hvor de kan gro og give frugt.
Hold os – som en mor – i dine arme,
led os – som en far – med din omsorg.
Du, der er vores Gud
vores Frelser
vores brudgom
og elsker,
hjælp os med at se os selv med dine øjne –
skabt så forskellige
og alle, gennem Kristus, bestemt for liv og evigt liv.

Leder B:

Her kan fortsættes med bønner med lokalt præg, eller lederen kan sige: "Hør os, når vi hver for sig i stilhed kommer til dig med vores tanker og bønner". Man kan slutte bønnen med at alle beder Fadervor.

Fadervor! Du som er i Himlene;
helliget blive dit navn, komme dit rige;
ske din vilje, som i Himmelen, således også på jorden;
giv os i dag vort daglige brød;
og forlad os vor skyld, som også vi forlader vore skyldnere;
led os ikke ind i fristelse,
men fri os fra det onde;
for dit er riget og magten og æren i evighed.
Amen.

SALME: DU SKABER OS TIL GLÆDE

(© Tekst: Holger Lissner. © Melodi: Harald Gullichsen, Vi synger med Maria DDS 73)

1 Du skaber os til glæde
som kvinder og som mænd
med hver sin krop, sit væsen,
igen, igen, igen.
Gud, giv, vi gør og vil,
hvad du har skabt os til.

2 Vi skabes i dit billed,
kun samlet er det helt,
men vil vi kun vort eget,
da bli'r det brudt og delt.
Gud, giv, vi gør og vil,
hvad du har skabt os til.

3 Du kom til os i Kristus,
som Menneske, som Gud,
og viser os Dit ansigt
som liv, der foldes ud.
Gud, giv, vi gør og vil,
hvad du har skabt os til.

4 Ja, giv os liv i Ånden,
så hjertet finder fred,
og vi kan rumme gaven
i vor forskellighed.
Gud, giv, vi gør og vil,
hvad du har skabt os til.

VEKSELLÆSNING

Leder B: I Kristus er der ikke forskel på mænd eller kvinder,
hvid eller sort, slave eller fri:
alle er ét i Kristus.

Alle: AMEN

Leder B: I Kristus er der ikke venstre eller højre,
traditionalister eller liberale, feminister eller fundamentalister,
alle er frelst i Kristus.

Alle: AMEN

Leder B: I Kristus er der hverken skygge eller omskiftelighed,
hverken halve sandheder eller halvvejs lyst,
halvhjertethed eller halvt rigtigt,
alt er helt og synligt til stede i Jesus Kristus

Alle: AMEN

VELSIGNELSE

Leder A: Må du være omfavnet af himmel, hvor du går.
Må dit blik være varmt
Må din gang være fast
Må dine hænder være ødsle
Må Guds ansigt lyse over dig og give dig fred.
(eller den aronitiske velsignelse)

MUSIK

Velkommen til gudstjeneste. I dag skal vi få øje på mange af de ukendte kvinder i Bibelen og deres fortællinger. Fortællinger, som kan vise os mere om, hvem Gud er.

Bibelselskabets Forlag

Gud og alle hendes kvinder

GudstjenesteLIV
ved Tine Illum og Søren Andresen

EN
AFTEN
I KIRKEN

BEGYNDELSE

SALME: MAGNIFICAT

(Første linje af Marias lovsang: "Jeg takker Gud af hele mit hjerte")

INDLEDNING

VEKSELLÆSNING

Leder B: Mænd og kvinder, Gud har skabt os. Vi er alle skabt i Guds billede.
Gud skabte Adam. Og Gud skabte Eva,
og Peter og Paulus, Maria og Martha.
Og Mother Theresa og Luther og Darwin
– hver med sit ansigt og hver med sit sind.

Mænd og kvinder, Gud har skabt os.

ALLE: VI ER ALLE SKABT I GUDS BILLEDE.

Læser A: Gud skabte Salomon og alle hans kvinder.
Rakels dueøjne og hendes bløde kinder.
Gud skabte kvinden ved Jakobs brønd
og toldereren i templet, der stille bad sin bøn.

Mænd og kvinder, Gud har skabt os.

ALLE: VI ER ALLE SKABT I GUDS BILLEDE.

Læser B: Gud har skabt det ansigt, som ses i spejlet dér
og skabt personligheden, som intet øje ser.
Handlekraft og mildhed, og hjertets vilde brand
alt kvindeligt og mandligt er skabt i os af ham.

Mænd og kvinder, Gud har skabt os.

ALLE: VI ER ALLE SKABT I GUDS BILLEDE.

SALME: SYNG TIL GUDS ÆRE

(© Tekst: Iben Krogsdal. © Melodi: Stralsund, Lover den Herre DDS 2)

<p>1 Syng til Guds ære
og syng for hver morgen, der stiger
op over himlen
med skyer som lysende riger;
solen står op
ny i en lysblændet krop,
stråler mens natmørket viger</p> <p>2 Syng nu af glæde
og mærk dem: Guds lysnede hænder,
her skal de sitre
som lys gennem sorgen, vi kender,
lade os se:
noget utroligt skal ske,
timen af modløshed ender</p> | <p>3 Syng nu af hjertet:
Vi går under mægtige drømme,
større end alt det,
vi selv kan forstå og bedømme,
dybt i et blod
løber den varmeste flod,
livet der altid skal strømme</p> <p>4 Syng nu i lyset
for dem, der er fyldt af mirakler,
dem som gik forrest
på veje, hvor mennesker vakler,
følg dem og gå
ud i dit spædbarne blå,
der hvor sekunder er fakler</p> |
|--|--|

INDLEDENDE BØN

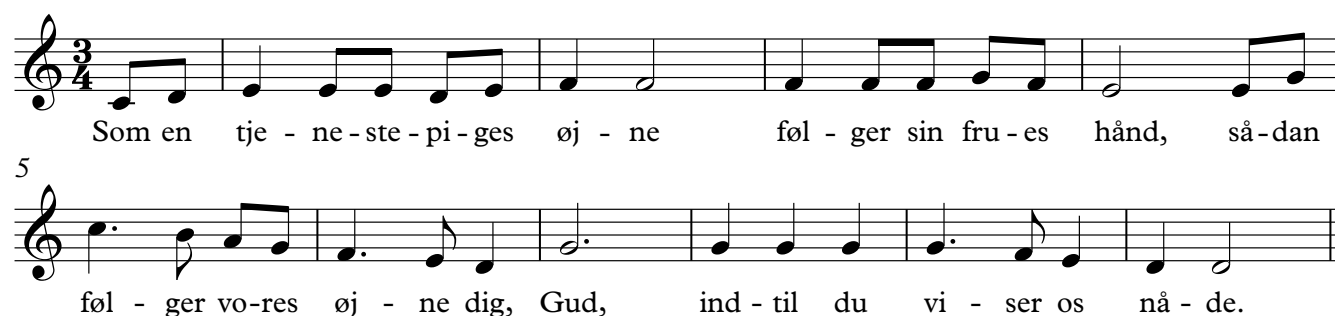
OM GUD OG ALLE HENDES KVINDER

ORD FRA BIBELEN – SAGT OG SUNGET

*Inden vi skal høre ord fra Bibelen synger vi to gange et bibelvers fra Det Gamle Testamente.
Efter citatoplæsningen synger vi verset igen to gange.*

SALME: SOM EN TJENESTEPIGES ØJNE

(© Tekst: Bibelen 2020 Salme 123,2 tilskrevet Kong David. © Melodi: Søren Andresen)

Som en tje - ne - ste - pi - ges øj - ne føl - ger sin fru - es hånd, så - dan

5
føl - ger vo - res øj - ne dig, Gud, ind - til du vi - ser os nå - de.

OM KVINDELIGE BILLEDER AF GUD

SALME: GUD, SOM EN MOR

(© Tekst: Julian af Norwich. Oversættelse til dansk: Janne Mark. © Melodi: John Bell)

Gud, som en mor gav du mig liv da jeg blev født i mor - gen - gry,
9 kil - de til hvert et ån - de drag, du er min regn, min vind, min
16 sol. Du er min regn, min vind, min sol.

2 Kristus, du tog min form, du er
moderligt lys at leve af,
kærlighedsvin og brød af liv,
gav mig din krop og blev min fred,
gav mig din krop og blev min fred.

3 Moderlig er du, Ånd fra Gud,
omfavner mig tålmodigt, tæt,
så jeg slår rod, kan gro og gå
blomstrende ud i tillid, tro,
blomstrende ud i tillid, tro.

RISPAS HISTORIE

SALME: KÆRLIGHED ER SOM ET STREJF AF EN VIND

(© Tekst: Holger Lissner frit efter Alison Robertson. Melodi: Irsk folkemelodi "Slane")

Kær - lig - hed er som et strejf af en vind, har - men og
6 sor - gen, der fyl - der mit sind, den er de - tå - rer, som
11 vi græ - der ud. Gud er, hvor den er, og den er fra Gud.

2 Kærlighed er som en klang i et ord,
håbet, der længes og tvivler og tror,
bønnen, der læger, hvor der er et brud.
Gud er, hvor den er, og den er fra Gud.

3 Kærlighed er som et lysskær ved nat,
viser, at vreden vil blive forladt,
den er den tillid, en ven deler ud.
Gud er, hvor den er, og den er fra Gud.

4 Kærlighed er, hvad Guds Søn har forkyndt,
riget, hans hellige Ånd har begyndt,
vejen, som helgener gik på hans bud.
Gud er, hvor den er, og den er fra Gud.

*Tekst: The English hymn by Alison Robertson is
© 2002 WGRG Iona Community*

OM AT HUSKE DE GLEMTE

REPRISE, SALME: MAGNIFICAT *Synges to gange*

LAD OS HUSKE *Der tændes lys for nogle af kvinderne i bibelen*

REPRISE, SALME: MAGNIFICAT *Synges to gange*

**LYSTÆNDING I ERINDRING OM KVINDER, DER BETØD NOGET SÆRLIGT FOR
OS ELLER ANDRE** *De, som ønsker det, tænder lys mens Halleluja synges.*

SALME: HALLELUJA

(© Melodi: John Bell)

Hal-le-lu ja, ha-le - lu ja, ha-le - lu ja, ha-le - lu - ja.

The musical score for measures 1-8 is written for a piano accompaniment in 2/4 time with a key signature of one sharp (F#). The melody is in the right hand, and the bass line is in the left hand. The lyrics are written below the notes.

Hal-le-lu-ja, ha-le - lu- ja, ha-le - lu- ja, ha-le - lu - ja.

The musical score for measures 9-16 continues the melody and bass line from the previous system. The lyrics are written below the notes.

STILHED

AFSLUTTENDE BØN

SALME: DU SKABER OS TIL GLÆDE

(© Tekst: Holger Lissner. © Melodi: Harald Gullichsen, Vi synger med Maria DDS 73)

1 Du skaber os til glæde
som kvinder og som mænd
med hver sin krop, sit væsen,
igen, igen, igen.
Gud, giv, vi gør og vil,
hvad du har skabt os til.	3 Du kom til os i Kristus,
som Menneske, som Gud,
og viser os Dit ansigt
som liv, der foldes ud.
Gud, giv, vi gør og vil,
hvad du har skabt os til.
2 Vi skabes i dit billed,
kun samlet er det helt,
men vil vi kun vort eget,
da bli'r det brudt og delt.
Gud, giv, vi gør og vil,
hvad du har skabt os til.	4 Ja, giv os liv i Ånden,
så hjertet finder fred,
og vi kan rumme gaven
i vor forskellighed.
Gud, giv, vi gør og vil,
hvad du har skabt os til.

VEKSELLÆSNING

Leder B: I Kristus er der ikke forskel på mænd eller kvinder,
hvid eller sort, slave eller fri:
alle er ét i Kristus.

Alle: AMEN

Leder B: I Kristus er der ikke venstre eller højre,
traditionalister eller liberale, feminister eller fundamentalister,
alle er frelst i Kristus.

Alle: AMEN

Leder B: I Kristus er der hverken skygge eller omskiftelighed,
hverken halve sandheder eller halvvejs lyst,
halvhjertethed eller halvt rigtigt,
alt er helt og synligt til stede i Jesus Kristus

Alle: AMEN

VELSIGNELSE

MUSIK

Hvem er alle de kvinder?

I gudstjenesten ”Gud og alle hendes kvinder” blev der i afsnittet ”Om at huske de glemte” nævnt og tændt lys for tolv kvinder fra Bibelen. Nogle er mere kendte end andre. Måske blev du nysgerig efter at vide, hvem de er. Her er forslag til, hvor du kan læse om dem i Bibelen.

Sara er Abrahams kone. Der fortælles om, hvordan hun selv sørger for, at Abraham gør slavekvinden Hagar gravid, men senere bliver jaloux (Første Mosebog kapitel 16). Senere fortælles i Første Mosebog kapitel 17 og 21 om, at Gud lover og giver den gamle Sara et barn, og dermed opfyldes det løfte, han har givet Abraham.

Deborah er både profet og dommer, fortælles det i Dommerbogen kapitel 4 og 5. Hun skal høre og videreformidle det, Gud siger. Hun er kendt for sin visdom og sit mod og hun er en af de mest indflydelsesrige kvinder, vi hører om i Bibelen.

Datteren. Jefta lover i Dommerbogen kapitel 11 Gud det første levende væsen, der kommer ud fra hans hus som offergave, hvis han kommer uskadt tilbage fra et slag. Det viser, sig at det er hans eneste barn, hans datter der kommer ham i møde. Som så, som lovet, bliver brændt.

Hannah er barnløs og beder Gud om at få en søn. Hun bevæger kun læberne og beder tavst, og derfor tror præsten, at hun er fuld. Hendes bøn bliver hørt og hun føder Samuel, der bliver profet. Fortællingen findes i Første Samuelsbog kapitel 1, og i kapitel 2 er Hannahs bøn og sang til Gud. Hvis man sammenligner med Marias lovsang i Lukasevangeliets kapitel 1, kan man se, at Maria er inspireret af Hannah.

Esther bliver i kraft af en skønhedskonkurrence den persiske konges dronning. Hun forhindrer med list et folkemord. Fortællingen om hende står i hendes egen bog: Esters Bog.

Susanna, der ofte kaldes ”Susanna i badet”, er meget smuk. Hun afpresses af to ældre mænd, der har set hende tage bad nøgen og vil have sex med hende – ellers vil de sige, at hun har været i seng med en ung mand. Men Susanna lader sig ikke

afpresse - og frifindes ved retten. Fortællingen om hende findes i De apokryfe skrifter, der en slags tillæg til Det Gamle Testamente.

Anna er enke og profet og ser som gammel Jesus i templet den dag, Maria og Josef kommer med ham som spæd. Det har hun drømt om hele sit liv. I Lukasevangeliets kapitel 2 fortælles om hende.

Kvinden, der vasker Jesus’ fødder med sin tårer, omtales i Lukasevangeliets kapitel 7. Hun regnes for prostitueret, og kaster skam over det hus, hun er i. Men Jesus fremhæver over for den selvfærdige farisæer Simon hendes kærlighed og hengivenhed.

Kvinden ved brønden, om hvem der fortælles i Johannesevangeliets kapitel 4, taler med Jesus og kommer til at tro på, at han er den Messias, det jødiske folk har ventet på – og hun fortæller videre til andre, der så også kommer til at tro.

Martha er mest kendt for at være lidt af en rengøringsnørd, der går og rydder op, i stedet for at gøre som sin søster, Maria, der sidder og lytter til Jesus (Lukasevangeliets kapitel 10). Men hun er også den, der kommer med en af de første kristne trosbekendelser (Johannesevangeliets kapitel 11), en trosbekendelse, der ligner apostlen Peters.

Pilatus’ kone drømte, at Jesus var uskyldig, og forsøgte at forhindre at hendes mand dømte ham til henrettelse. Det fortælles i Matthæusevangeliets kapitel 27.

Maria, Jesus mor, synger sin glæde og tak til Gud i det vi kalder ”Marias Lovsang” i Lukasevangeliets kapitel 1. Om Maria hører vi i øvrigt hyppigt gennem hele Det Nye Testamente. Hun føder Jesus og følger ham ofte på afstand. Hun står ved korset, da Jesus dør.